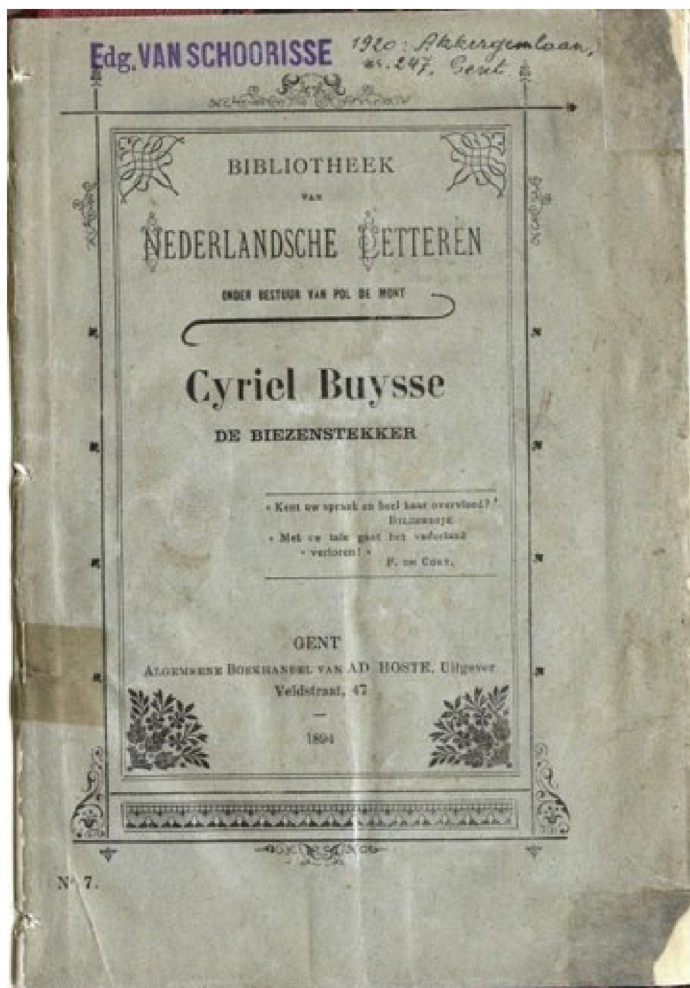
Title: De Biezenstekker

Author: Cyriel Buysse

Release Date: January 29, 2015 [EBook #48104]

Language: Dutch

Produced by Johan Boelaert

BIBLIOTHEEK

VAN

NEDERLANDSCHE LETTEREN

ONDER BESTUUR VAN POL DE MONT

CYRIEL BUYSSE

DE BIEZENSTEKKER

«Kent uw spraak en heel haar overvloed?»
BILDERDIJK.
«Met de tale gaat het vaderland
«verloren!»
F. DE CORT.

GENT
ALGEMEENE BOEKHANDEL VAN AD. HOSTE, Uitgever
Veldstraat, 47
1894

Buitenzijde van voorplat

Te verkrijgen bij den uitgever der « Bibliotheek van Nederlandsche Letteren » :

POL DE MONT

Gedichten, bekroond met den 5jaarl. prijs (1875-1880), in-16° . . . . fr. 3 00
Lentesotternijen, met een gedicht van Kl. Groth, portret en fac-simile van den schrijver . . . . » 2 00
Loreley, liederen en gedichten ; gekart. 3 fr., ingenaaid » 2 00
Idyllen . . . . » 2 55
Idyllen en andere Gedichten . . . . » 3 25
Fladderende Vlinders, met drie koperetsen . . . . gld. 3 75
In Noord en Zuid, nieuwe idyllen en andere gedichten . gld. 2 90
Hendrik Conscience, zijn leven en zijne werken, met 2 autografen en 2 portretten . . . . fr. 1 25
Jan van Beers, zijn leven en zijne werken, met portret . . . . (40 cents) » 0 85
Peter Benoit, met portret . . . . (40 cents) » 0 85
Losse Schetsen uit de letterkundige Geschiedenis van onzen Tijd ; deel I, Duitschland, fr. 2,50 ; deel II, Frankrijk en Provence, fr. 4,00 ; deel III, Nederland. . . . . » 3 50
Op mijn Dorpken, korte vertellingen in proza, met een ets. . . . . » 2 75
Claribella, met twee heliotypieën van Fern. Khnopff en Jef Leempoels, VIII + 224 bl. groot-4°. . . . » 8 00

ALBRECHT RODENBACH

Gudrun, drama in 5 bedrijven en in verzen, met een inleiding . . . . » 2 00
Al de Gedichten van — . . . . » 2 50

VIRGINIE LOVELING

Drie Novellen . . . . » 1 60
Het Hoofd van 't Huis . . . . » 3 25
Sophie, 2 deelen, met platen van Fr. van Kuyck, Volksuitgave . . . . » 3 00
Gedichten van R. en V. Loveling, met pl. . . . » 1 50
Novellen id. met pl. . . . » 1 50
Nieuwe novellen id. met pl. . . . » 1 50

Te verkrijgen bij den uitgever der «Bibliotheek van Nederlandsche Letteren»:

POL DE MONT

Gedichten, bekroond met den 5jaarl. prijs (1875-1880), in-16°................ fr. 3 00
Lentesotternijen, met een gedicht van KI. Groth,
portret en fac-simile van den schrijver .... » 2 00
Loreley, liederen en gedichten; gekart. 3 fr., ingenaaid .... » 2 00
Idyllen .... » 2 55
Idyllen en andere Gedichten .... » 3 25
Fladderende Vlinders. met drie koperetsen .... gld. 3 75
In Noord en Zuid, nieuwe idyllen en andere gedichten .... gld. 2 90
Hendrik Conscience, zijn leven en zijne werken, met 2 autografen en
2 portretten .... fr. 1 25
Jan van Beers, zijn leven en zijne werken, met portret .... (40 cents) » 0 85
Peter Benoit, met portret ....(40 cents) » 0 85
Losse Schetsen uit de letterkundige Geschiedenis van onzen Tijd; deel I,
Duitschland, fr. 2,50; deel II,Frankrijk en Provence, fr. 4,00;
deel III, Nederland .... » 3 50

Op mijn Dorpken, korte vertellingen in proza, met een ets .... » 2 75
Claribella, met twee heliotypieën van Fern. Khnopff en Jef Leempoels,
VIII + 224 bl groot-4° .... » 8 00

ALBRECHT RODENBACH

Gudrun, drama in 5 bedrijven en in verzen, met een inleiding .... » 2 00
Al de Gedichten van-- .... » 2 50

VIRGINIE LOVELING

Drie Novellen .... » 1 60
Het Hoofd van 't Huis .... » 3 25
Sophie. 2 deelen, met platen van Fr. van Kuyck, Volksuitgave .... » 3 00
Gedichten van R. en V. Loveling, met pl .... » 1 50
Novellen id. met pl .... » 1 50
Nieuwe novellen id. met pl .... » 1 60

Binnenzijde van voorplat

[Nota's van de bewerker staan na de tekst - klik hier.]

CYRIEL BUYSSE

Een der allerjongsten onder de beoefenaars der Nederlandsche proza, doch van heden af een der meest belovenden. Buysse behoort tot die kloeke, echt Vlaamsche familie der Lovelings, waaruit ook de gezusters R. en V. Loveling, des schrijvers tanten van moeders zijde, gesproten zijn. Ofschoon van zijn hand tot heden toe slechts éen verhaal in boekvorm het licht zag, heeft Buysse toch reeds een niet licht te dragen bagage. In tal van Noord-en Zuidnederlandsche tijdschriften zijn de proeven van zijn talent verspreid. In *het Nederl. Museum* gaf hij *Broeder en Zuster*, *Guusje en Zieneken*, *Twee Herinneringen uit Amerika*, *Een Amerikaansche Verkiezing*, *Mishawaka*, *Iets over de Godsdiensten in Noord-Amerika*, *Twee Beesten* en *De Pokken*; in *Goeverneur's Oude Huisvriend* verschenen: *Op den Senegal*, *Beter laat dan nooit*, *Een Verzoening*, *Hongerlijder*; in *Nederland* werden opgenomen *Een Philippe* en *De Dood van Ieperen*; in *Elsevier's geïllustreerd Maandschrift* de schetsen *Schrik* en *Oproer aan Boord*; in *De Gids* de novelle *Een Levensdroom*; in *Warendorf's Novellen-Bibliotheek* een verhaal, *Het huwelijk van Neef Perseijn*; in *Zingende Vogels* een kleine studie, *Gampelaarken*, en eindelijk, in *Van Nu en Straks*, waarvan hij een der medestichters is, *Moeder*.

De Biezenstekker, de novelle die onder dit omslag nu het eerst afzonderlijk het licht ziet, verscheen in *De nieuwe Gids* van Juli 1890.

Buysse's literaire aanleg lijkt, geheel in overeenkomst met zijn volbloedig, ongemeen sterk lichaamsgestel, een vlakaf realistische. Ook zonder den invloed van E. Zola, op vele plaatsen zichtbaar in zijn werken, hadde hij zich ongetwijfeld tot een krachtig konterfeiten van bij voorkeur brutale personages, tot een stout schilder van tooneelen van hoogopgevoerde hartstocht, ontwikkeld. Met luttel eerbeid voor gekuischte taal en sober-teekenachtigen stijl, legt hij aan den dag een ongemeen talent van koloriet: hij werkt niet met vlakke, effen tonen, maar met losse toetsen en snelle vegen als het ware, en weet treffend te zeggen, wat hij overigens heel goed heeft gezien. Vooral in het volksleven uit de omstreken van Gent voelt hij zich te huis. Zijn schetsen, *Twee Beesten*, *De Biezenstekker* en meer dan éen tafereel uit zijn roman *Het Recht van den Sterkste* hebben blijvende waarde.

Buysse werd geboren in Nevele den 21n September 1859.

Hij studeerde aan het Kon. Athenaeum van Gent en ondernam verscheidene reizen naar en door Amerika.

Hij behoort tot de *beste krachten* in Noord en Zuid!

[De auteur van de inleiding wordt niet vermeld.]

DE BIEZENSTEKKER

Als Cloet dien zaterdag namiddag om vier ure juist, de zware hekkens van het Gentsch gevang zag opengaan en eensklaps, na een tiental schreden, weêr in vrijheid was; trok hij haastig, door het daglicht verblind en reeds aan eenzaamheid en duisternis gewend, de breede kassei dwars over en verdiepte zich in de kronkelende hovingen, die daar, aan de overzijde van het stadsgevang, de gansche lengte der eenzame, regelrechte laan begrenzen. Het was een groote, kloeke kerel van rond de vijf en veertig, met grijzende knevel en haren, met forsig afgeteekende wezenstrekken, met stijven, onheilspellenden oogopslag. Tien maanden was hij daar opgesloten geweest. Eene messteek, in een gevecht aan eenen makker toegebracht, had de vervolgingen der Wet op hem getrokken. Een ogenblik had hij gehoopt op vrijspraak; maar een gebuur--Rosse Tjeef had bezwarend tegen hem getuigd--en hij was eindelijk veroordeeld geworden. Dat was nu ook de vierde maal dat hij in het gevang gezeten had, telkens voor vechten.

Somber, zonder den minsten zweem van vreugd op het gelaat, stapte hij steeds rasser en met hooge schouders, in de mistige winterlucht vooruit. Hij droeg een klein, in een rood zakdoek omwonden pakje aan de linkerhand; in de rechter hield hij zijnen gaanstok. Hij had eene donkerkleurige broek aan; grove schoenen met nagels; een blauwen kiel; een zwarte pet.

Aan het uiteinde der hovingen gekomen draaide hij links om en sloeg, doorheen de woelende en reeds verlichte voorstad, den eenzamen steenweg naar Wilde in.

Gedurende ruim een half uur ging hij aldus met wijden tred vooruit. De avond was van lieverlede gansch gevallen en langsheen de pijlrechte, met boomen omzoomde baan die hij thans door het veld volgde, blonken hier en daar, op groote afstanden, eenzame lichten. Vóór een dezer hield hij stil. Dáár stond, terzijde van den weg, een klein, landelijk herbergje. Zonder aarzelen, als van zelf, trok hij er binnen.

«Een druppel», bestelde hij kortaf, zijn vijfcentstuk klinkend op de schenktafel werpend. En, terwijl een jong meisje, spoedig rechtgestaan, hem bediende, keek hij schuins, met zijn vorschenden blik, naar 't vergaderd

gezelschap: drie mannen en eene vrouw, die op stoelen rond een tafeltje gezeten, met de kaart speelden.

Hij ledigde zijn glas in ééne teug, mompelde iets binnensmonds als groet, opende de voordeur en vertrok. En eerst toen hij een tiental schreden ver was dacht hij aan den datum der maand en dat die lieden, al-licht in familie, Driekoningenavond vierden. Deze gedachte, die hem schielijk zijn eigen gezin voor oogen tooverde, ontrukte hem een doffen vloek en deed opnieuw, terwijl hij nog den stap verhaastte, eene vruchteloos verjaagde foltering in hem opwellen.

Gedurende de drie jongste maanden had zijne vrouw hem in 't gevang niet eenmaal meer bezocht. Waarom? Dàt wist hij niet. Hij had doen schrijven en geen antwoord ontvangen. Hij had aan andere bezoekers van zijn dorp, welke hij kende, naar heur gevraagd en deze hadden hem ontwijkend en met een zonderlingen glimlach, scheen het hem, gezegd dat het er goed, heel goed meê ging. Wat school daarachter! Wat had zulks te beduiden! Lang had hij alle mogelijke oorzaken nauwkeurig onderzocht; hij kon tot geen besluit geraken. Maar eens was hem, als een schicht, een argwaan door het brein gevlogen. Zou ze misschien...... in zijne afwezigheid...... met een ander...... O, hij dorst zijne veronderstelling niet voltooien, zóó vreeselijk voelde hij dan zijn hart van wraaklust kloppen, zóó helsch vlamden zijn oogen, zoo forsch krompen zijn handen, als klauwen ineen.

Wat er van was zou hij eindelijk weten. Vóór anderhalf uur was hij thuis, vóór anderhalf uur zou hij hooren en zien. En rasser nog, en rasser, als hadde hij de ruimte willen verslinden, stapte hij door.

Hij kwam in een klein dorpje: Keuze: Gejoel en zang weêrklonken in de huizen; een geur van versch gebakken pannekoeken walmde bij tusschenpoozen in de koude lucht en langs de donkere, bochtige straatjes gingen arme kinderen, van deur tot deur, met fijne stemmetjes hun liedje zingend:

»'t Is van avond Driekoningenavond
En 't is morgen Driekoningendag,»

Somber stapte Cloet steeds voort. Die vreugd vergramde hem, die fijne reuk van versch gebak, waarvan hij zijn deel niet zou hebben, folterde zijne maag van uitgehongerden gevangene; en, aan den ommekeer van 't dorpje, op 't oogenblik van de kassei te verlaten om den landweg door de velden in te slaan, hield hij weêrom stil en trad nogmaals, als werktuigelijk, de deur der aldaar gevestigde herberg binnen.

«Een druppel...... Evenals in de eerste afspanning wierp hij zijn muntstuk klinkend op de schenktafel en werd hij door de vrouw, die haar kaartspel had gestaakt, met ontzagvolle beleefdheid gediend. De drank, ditmaal, bracht hem

een warmte aan het hart en, in stede van zijn ledig glas terug te zetten, keek hij strak naar de flesch en zei, na eene korte aarzeling, de hand vooruitgestoken:

«Schenk nog eens vol».

Zij schonk, hij ledigde zijn glas, betaalde en vertrok.

Thans was hij volop in het vlakke veld. De aardeweg, zeer modderig en somber, met grachten en bomen omzoomd, liep kronkelend door de landouwen. Hier en daar een haag, een stijl, de balie van een hofgat. Somtijds, wat terzijde, de onbepaalde silhouette eener hoeve, met fijne, als het ware door de geslotene blinden barstende streepjes licht; nu en dan, op de weinig bevolkte gehuchten, wat gejoel van viering in de arme huisjes; wat reuk van vet en van gebak in de lucht en steeds de kleine kinderen, die voor de deurtjes, in de killige winteravondstilte zongen:

«'t Is van avond Driekoningenavond
En 't is morgen Driekoningendag.»

In het Kappelletje...... Ditmaal aarzelde Cloet niet meer. Hij stapte rechtstreeks binnen en dronk twee druppels aan de schenktafel.

«Fijne genever, hè?» pochte de waardin. Hij gaf geen antwoord maar bekeek heur strak. Hij was daar slechts een klein half uur van Wilde meer en het woord lag hem op de tong om iets over zijn huisgezin te vragen. Hij deed het niet. Hij wierp tien centen op de tafel en verdween.

Het sloeg juist zeven op den toren toen hij aan de eerste huizen van Wilde kwam. Hij nam een zijdewegel en, langs het beekje heen, den omtrek van het gansche dorp makend, geraakte hij aan 't straatje waar hij woonde. Met zwaren tred stapte hij den stronkeligen, ietwat klimmenden steenweg op. Thans had hij geene kou meer; het vuur dat hem eerst 't hart verwarmde, brandde nu ook in zijn hoofd en gloeide op zijn wangen. Hij voelde zich krachtig, moedig, vastberaden; een soort van glimlach zweefde op zijn ruw gelaat. Een oogenblik kromp hij de vuist ineen en kwam er een beleediging op zijne lippen; hij trok het huis van Rosse Tjeef, den verklikker, den vijand voorbij. Maar die herinnering duurde niet lang; vóór 't derde deurgat eener reeks alle gelijke huisjes hield hij stil, hief ruw de klink op en was in zijne woning. In eenen oogwenk stond hij midden der keuken, den blik gevestigd op zijn vrouw.

Zij zat, omringd van alle vier haar kinderen, aan tafel, voor het avondmaal. Het licht der lamp viel haar vlak in het aangezicht en zij had juist, uit de groote aarden papteil, haren eersten lepel pap geschept, toen hij van achter 't schutsel kwam.

Zij verwachtte hem niet. Zij meende dat hij, zooals het zijne straf vermeldde,

nog ruim eene maand moest wegblijven; en stom, als hadde zij in eens de spraak verloren, bleek, als ging ze sterven, staarde zij hem verwilderd aan, werktuigelijk den lepel in den kom terugleggend.

Eiwel?..... waarom zijt ge sinds drie maanden niet meer gekomen! was hij op 't punt haar te vragen; maar schielijk, eenen stap naderend, zag hij haar met verschrikkelijke oogen aan.

«Sta eens recht» sprak hij haastig, met verkropte stem.

Een hevig rood had haar kaaksbeenderen gekleurd en, op dit onverwacht bevel, scheen zij heel en gansch 't hoofd te verliezen. Zij maakte een beweging op haar stoel maar stond niet op. De kleinen, gapend en verschrikt, staarden roerloos hunne ouders aan.

«Eiwel!..... Zijt ge doof?...... riep Cloet met nog vervaarlijker gelaat. En eensklaps, rond de tafel gaande, kwam hij zelf tot haar.

Als onder eenen zweepslag sprong zij recht. »O doe me toch geen leed» kreet ze, bevend de handen uitstrekkend. Cloet, versteend, was blijven staan, het oog, als zinneloos, op haren buik gevestigd. Die buik was zwaar en rond, vooruitgestoken.

«Wie heeft dàt gedaan?» vroeg hij. Zijn stem klonk niet luid, niet onnatuurlijk en met de hand den buik aanwijzend, was hij opnieuw eenen stap vooruitgetreden.

Het scheen als wilde zij iets zeggen, doch de woorden verkropten haar in de keel. Zij zwolg met moeite haar speeksel in en bleef voortdurend, roerloos en met een onuitsprekelijken angst op het gelaat, haar man aanstaren.

«Ik.... vraag.... u.... wie.... zulks.... gedaan.... heeft» herhaalde hij luider, met een soort van hardnekkigheid ieder woord afkappende en, als onbewust, steeds naderkomend.

Hijgend en onveranderlijk zag zij hem nog, gedurende den tijd eener seconde aan en wat er toen gebeurde ging met de vlugheid van het weêrlicht.

O gij nondemilledzju[1]! schreeuwde hij eensklaps. En terzelfdertijd, terwijl zijn gaanstok en zijn pakje kletsend tegen den muur aanvlogen, kreeg ze zijne vuist vlak in haar aangezicht, stortte zij huilend achterover en sprong hij vloekend en tierend, met handen en voeten op haar.

Met de linkerhand had hij haar bij de keel gegrepen, als om haar te verworgen; met de andere, geslotene vuist sloeg hij haar gestadig, uit al zijne macht in 't aangezicht en met de knieën, onder dewelke hij haar in den grond gedrukt hield, stampte en schokte hij haar den buik ineen, zooals de slachters doen met een

gekeelde zwijn.

«Wie heeft dat gedaan, nondedzju!» huilde hij woedend. En zonder haar zelfs den tijd te laten van te antwoorden, sloeg en sloeg hij voort, om dood.

Oogenblikkelijk was zij overvloedig begonnen te bloeden en zonder de minste poging om zich te verdedigen, vermengde zij enkel, in de razende vermaledijdingen van Cloet en het verschrikt geschrei der weggevluchte kinderen een akelig en aanhoudend gehuil, een «oeijoeijoeijoeijoei» van schier onmenschelijke smart, 't onnoemelijk gekreet van het geslachte dier, dat met zijn bloed, zijn leven voelt heenvlieden.

Eensklaps vloog de deur hevig open en Rosse Tjeef, de gebuur, gevolgd van een drietal andere mannen, ijlden binnen.

«O helpt toch moeder! trekt er hem toch af!» snikte smeekend het oudste meisje.

«Cloet! Cloet!» riep, verwilderd, Rosse Tjeef. En, met een soort van weèrzin, doch door de anderen voortgeduwd, vatte hij den vechter bij den arm. Noodlottige beweging. Cloet keerde zich om, erkende zijnen vijand, sprong recht en zijn aard van wreeden vechter kwam eensklaps met ontembaar geweld te voorschijn: hij nam het broodmes van de tafel, zwaaide het glinsterend in de lucht, sprong toe en Rosse Tjeef stortte, met eenen straal dampend bloed uit den mond, op den vloer achterover.

Op dit oogenblik greep er eene worsteling aan de voordeur plaats. Het toegestroomde volk werd hevig verdrongen en twee gendarmen, in uniform, met het geweer op den schouder kwamen binnengestormd. In eenen oogwenk hadden zij Cloet, schielijk stom en roerloos, ontwapend, geboeid en gevangen genomen.

«Allez! spoedig om priester en dokter en alle man uit den huize!» riep, op gebiedenden toon, de oudste der twee.

Joelend, in een getrappel van voeten, verdrong zich het volk. De kinderen schreiden steeds vervaarlijk en de moeder, naast den haard achterover gevallen herhaalde onophoudend haar akelig gehuil, haar «oeijoeijoeijoeijoei» van stervend dier. Twee mannen hadden Rosse Tjeef onder de schouders opgetild. Hij was niet dood.

«Vooruit, schelm!» sprak de brigadier. Cloet, tusschen de twee gendarmen, werd buiten gestampt. De brigadier hield het nog druipend broodmes in de hand.

Met vasten, rassen tred en door een steeds aangroeiend gepeupel gevolgd, trokken zij naar het dorpsgevang. Dit bevond zich op den koer van het gemeentehuis. De zware ingangspoort stond reeds open. Met geweld werd zij

achter de twee gendarmen met hunnen gevangene en enkele nieuwsgierigen weêr toegegrendeld. De uitgesloten menigte liet een gejoel van opstand en misnoegdheid hooren. Haastig, zonder een woord, openden de gendarmen de ijzeren deur en na de deur het hek met ijzeren staven. Zij deden den gevangene de boeien af.

«Ledig uw zakken,» beval de brigadier.

Cloet, gebogen en als het ware verkleind, haalde een luikermes, een tabakzak en negen enkele centen te voorschijn. De brigadier nam deze voorwerpen in zijn bezit en overtastte dan nog zelf de zakken van den moordenaar, die hij omkeerde. Toen wendde hij zich om. Het ijzeren hek werd weêr gesloten, de ijzeren deur gegrendeld en in het somber hok, achter de dikke, zwarte staven, bleef Cloet als een wild beest alleen. Buiten, achter de hooge, zware ingangpoort, weêrklonk opnieuw het woest, opstandelijk gejoel van 't toegestroomde volk.

Ditmaal, en hoewel Rosse Tjeef niet doodelijk gewond was, werd Cloet tot vijf jaren gevangzitting veroordeeld; en toen hij, na dit tijdsverloop, evenals de jongste maal, op een kouden winteravond in zijn huis terug kwam, vond hij, naast zijne vrouw en kinderen, een onbekend, vijfjarig knaapje aan de avondtafel zitten: het kind dat zij, vier maanden na zijne misdaad, op de wereld had gebracht.

Hij vroeg niet wie dat knaapje was en viel nu ook niet woedend, als een dier, op zijne vrouw. Hij gaf geen antwoord op de schuwe welkomgroeten van zijn huisgezin, hij zag zelfs niemand aan, maar na zijn pakje op het schouwboord en zijnen gaanstok in den hoek, achter het schutsel geplaatst te hebben, nam hij de papteil van de tafel, ging er meè vóór den haard zitten, plaatste ze daar op zijne knieën en begon, uitgehongerd, te eten. Hij was vergrijsd, verouderd. De vrouw en de kinderen, roerloos en bleek, keken tersluips, in de flauwe schemering van 't lampje, naar zijn breeden rug en zijne dikke schouders; en in het doodstil, met schrik bevangene keukentje, hoorde men enkel nog het regelmatig slokken zijner lippen en het geborrel der druppeltjes pap, die na elken schep, in de papteil terugvielen. Toen hij geëten had stond hij gebogen recht en trok, steeds sprakeloos, in 't nachtvertrek. Toen zijne vrouw, bevend, hem na een half uur daar vervoegde om, zooals eertijds, zijne rustplaats te deelen liet hij enkel dit ruw, met kalme vastberadenheid gëuite woord hooren:

«Hieruit, nondedzju!»

En aldus, van stonden af, richtte hij opnieuw zijn leven in. Hij at, hij sliep, alleen. Nooit stuurde hij iemand van zijn huisgezin het woord toe en gansch den dag, te fier om te gaan schooien of te stelen, wrocht hij met de hardnekkigheid van een wroetdier op zijn land, waaraan hij alleen het bestaan wilde verschuldigd zijn.

Deze onverwachte en zonderlinge handelwijze had aldra op zijne vrouw een diepen indruk gemaakt. Slordig en somtijds aan den drank verslaafd, had zij reeds, in den graad van zedelijke daling, tot welken zij gekomen was, tevens de verzuiming harer plichten en zijn vreeselijke wraak vergeten; en, alhoewel ze zich stellig, bij zijne terugkomst, aan nieuwe mishandelingen verwachtte, toch dacht ze, dat men, door elkaar goed te verstaan, nog in vrede zou kunnen leven. Cloet's kalme, maar onoverwinbare hardnekkigheid had aldra deze hoop verijdeld, en zulke toestand, onheilspellender voor haar dan de losbarsting zijner woede, deed haar in eenen staat van bestendige onrust verkeeren. Beurtelings, maar te vergeefs, had zij alle mogelijke middels van verzoening aangewend. Noch het door de kinderen ergens geschooide vleesch bij het dagelijks zoo mager eten; noch de liters bier en genever des avonds; noch de steeds welgevulde takakspot, niets had den ouden vechter uit zijnen staat van sombere teruggetrokkenheid kunnen doen komen. Vrouw Cloet begreep ten slotte dat alles vruchteloos zou blijven en toen, van lieverlede, keerde haar schrik, in haat veranderd, zich tot de aanhoudende oorzaak der oneenigheid, tot het schuldelooze kind der zonde, dat ze reeds niet lijden kon, tot het arme Julken om.

Zulks begon voor goed op eenen avond. Vrouw Cloet en hare kleinen nutt'en 't avondmaal rondom de tafel; Cloet, eenzaam en afgetrokken, zat, als naar gewoonte, in den hoek van den haard. Sinds eenige stonden bekeek vrouw Cloet haar jongste kind met barsch gelaat. Hare wangen boven de kaaksbeenderen blonken, eene zonderlinge vlam schitterde in hare stijve oogen; zij was dronken. En eensklaps, losbarstend, sloeg zij hevig met de vuist op de tafel. «Wilt ge verdome ophouden van zoo in de teil te zeeveren,» riep ze den kleine dringend toe.

Verschrikt wipten de kinderen allen op en staakten zij het eten. Niemand had iets misdaan en de onthutste verwondering van 't jongste knaapje was zóó groot, dat het onschuldig naar de anderen keek om te zien wie er bekeven werd. Cloet, in zijnen hoek, had nauwelijks eens opgekeken en was herbegonnen te eten; doch die blik was aan zijne vrouw niet ontsnapt en, als in een weêrlicht, had zij er eene zwijgende goedkeuring in gelezen. Er heerschte een oogenblik

volkomene en bevangene stilte.

«Kom alhier, sakerdzju,» riep zij eensklaps tot den kleine.

Julken, als versteend, bleef zitten. De anderen, gapend, keken. En in het nog verstilde keukentje hoorde men niets meer dan het luider geworden tiktak der horloge en het slokken van Cloet's lippen in den houten lepel.

«Wilt ge verdome komen!» herhaalde zij huilend en half opstaande.

Eene beweging op zijn stoeltje, 't geluid van kleine klompjes op den vloer en 't kwam, het stond vóór haar.

«Neem, Goddome!»

En zonder reden, ditmaal, zonder zelfs geveinsde reden, sloeg zij hem hare hand volop in 't aangezichtje.

Het begon niet onmiddellijk te schreien; het viel, half achterover, zijdelings tegen de tafel en bekeek, verdedigingshalve de handjes uitstekend, met eene uitdrukking van onuitsprekelijken schrik, zijne moeder. Het scheen bijna niet te begrijpen wat er met hem gebeurde en eerst op een nieuw, dreigend gebaar van vrouw Cloet vluchtte het vervaarlijk huilend weg en ging zich, bevend en snikkend, in den versten hoek van 't keukentje verschuilen. De andere kinderen, stom van angst, zagen steeds roerloos en met wijd open gespalkte oogen toe, terwijl Cloet, gebogen in den hoek, met nog vergroote onverschilligheid zijnen afzonderlijken papkom ledigde.

Tot dus toe had het arme kleintje, wel is waar aan geene moederlijke liefkozingen gewend, doch ook door niemand erg verstooten, schier gelukkig geleefd. Het was een bleek, blondharig knaapje, met lichtblauwe oogjes en schier onafgeteekende wenkbrauwen, volkomen verschillend van al Cloet's andere kinderen, die kersrood van wangen en gitzwart van haarbos waren. Langzaam, pijnlijk, was het opgegroeid. Om tweejarigen ouderdom wist men nog niet of het alleen zou kunnen lopen. 't Was wel, onder uiterlijk opzicht, 't verworpelingje der natuur, het kind der zonde, zooals men deze zich soms voorstelt; en de dorpelingen, steeds bereid om bijnamen te geven, hadden hem met een woord dat dáár, te Wilde, al de overige omvat, herdoopt: zij noemden hem den «biezenstekker», 't is te zeggen het arm, misvormd en onderbleven kind van onbekenden vader.

Bij de dieren, als er zoo een avorton voorkomt, wordt deze gewoonlijk, in

stede van verdedigd, door de kloekere individus van 't ras mishandeld en verdrukt. Omtrent hetzelfde greep hier met het kleintje plaats. De moeder, meer en meer aan den drank verslaafd en doorde onverschillige, medeplichtige houding van Cloet aangemoedigd, werd alle dagen boozer en onmenschelijker; de oudere broêrs en zusters, natuurlijk wreed van aard, gelijk schier alle onbeschaafde kinderen, vonden in 't voorbeeld hunner ouders eene al te schoone gelegenheid om hun broertje onophoudelijk en ongestraft te tergen. Op korten tijd werd 't leven eene hel voor 't knaapje. Eerst mocht het met de anderen aan de tafel niet meer zitten. «De zwijnen eten na de menschen,» zei vrouw Cloet. En 't kreeg, alleen, de slechte koude overschotten. Zijn kleederen hingen in flarden; zij werden niet vernieuwd. De broêrs en zusters gingen naar de school en kregen 's Zondags centen; het niet; en op zekeren morgen duwde zijne moeder hem een korfje in de hand en zei:

«Gaat en verdient uwen kost, ik wil geene luiaards meer kweeken.» Het was toen vijf jaar oud.

Het wist zelfs niet, het arme kleintje, hoe het doen moest om te bedelen. Het dwaalde den ganschen dag rond in het veld, en 's avonds, uitgehongerd, kwam het met enkele, ergens uitgetrokken worteltjes en rapen thuis.

«Hoe! is dat alles wat men u gegeven heeft!» riep de ontaarde moeder woedend. En eenen wortel bij den groes vastnemende, sloeg zij hem dien vloekend in het aangezicht.

Het leerde bedelen; het leerde langs de straten van het dorp, met zijn korfje aan den arm, van huis tot huis rondgaan. In den eerste kreeg het weinig. Het was te klein om aan de bellen te geraken, het klopte zachtjes, met de vuistjes, op de zware deuren.

«Wat wilt ge, ventje?»

.... «Weet het niet.... het stond en draalde.

«Een boterham?»

«Ja.»

«Hoe heet ge?»

«Julken.»

«Julken wie?»

Het gaf geen antwoord.

«Julken Cloet?»

«Neen, neen.»

«Hoe dan?»

«Julken Biezenstekker.»

Men had hem alzoo zijnen naam leeren zeggen en toen het den dorpelingen 't laag vermaak gegeven had dien door hemzelven te hooren uitspreken, kreeg het zijnen boterham.

Cloet, nochtans, veranderde van houding noch gedragslijn niet, bleef steeds de ruwe, ongezellige bruut, de vijand en de schrik zijns huisgezins. Vruchteloos had zijne vrouw opnieuw beproefd hem te doen spreken. Halsstarrig in zijne dreigende pruiling verdiept gaf hij geen antwoord, scheen zich niets van zijn huisgezin aan te trekken, affecteerde daar enkel nog te zijn om te eten en te slapen. En werkelijk, men zag hem anders niet dan gebogen over zijne teil, in den hoek van den haard, met den rug naar de anderen. Die stelselmatige handelwijze exaspereerde zijne vrouw. Na hem tot een zeker punt overhaald te hebben, voelde zij zich eensklaps door een onbekenden hinderpaal gedwarsboomd en in hare ergernis vermengde zich van lieverlede een soort van drift, de aangroeiende dierlijke begeerte van dien man, dien zij bemind had en bedrogen, terug te bezitten. Toen verergerde nog 't lijden van het kleintje. Zij voelde, ondanks alles, dat deze vervolgingen aan Cloet behaagden, dat zij daardoor tot hem naderde en gestadig, na elke mishandeling, zag zij den ruwen vechter in de oogen aan om op zijn aangezicht zijn goedkeuring en 't oogenblik van de verzoening te bespieden. Nuttelooze pogingen. Cloet, steeds onveranderlijk, bleef, als een veeleischend afgod zitten in den hoek van zijnen haard, scheen noch te hooren, noch te zien, maar woonde onverschillig alles bij, alsof hij naar iets wachtte.

In het midden zijner ellende, nochtans, had Julken eenen vriend gevonden, die hem hielp en hem beminde: Rosse Tjeef, de gebuur, de vijand van Cloet. Hij woonde--weduwenaar met drie kinderen--aan den ommedraai van 't straatje, in een klein huisje dat alleen stond en soms, op 't uur van middag en van avondmalen, als het verdrukte knaapje daar voorbijgedrenteld kwam, riep hij het heimlijk binnen. Het was een groot, struisch man met geelros haar, met gele sproeten vol het aangezicht en groote, blauwe, glimlachende oogen. Vroeger, terwijl Cloet in het gevang zat en nauwelijks genezen van zijn messteek, kwam hij soms, des avonds, in het huis van zijne moeder. Sedert Cloet's terugkomst was hij achter gebleven.

Julken vond daar de zorgen en de liefde die hem thuis zoozeer ontbraken. Het kreeg er goed, warm eten en ook al, eenige centen soms, des Zondags. De kinderen deden hem geen kwaad en Rosse Tjeef, die hem vaak streelend op zijn knieën nam, zei dat het hem mocht «vader» heeten, gelijk de anderen. Dit alles gebeurde met groote omzichtigheid om de aandacht der Cloets, de vijanden, niet op te wekken.

Op zekeren avond zat Julken in den versten en sombersten hoek van 't keukentje naast Siesken op den vloer. Siesken, dat was het glad, zwart hondje, met zijn wakkere oogjes en zijn staartje in trompet, onlangs door Jan, Cloet's oudsten zoon, van een boerenhof medegebracht. Beiden, hond en knaap, kenden en beminden reeds elkaar en dien avond had Julken heimelijk een van Rosse Tjeef gekregen vijfcentstuk te voorschijn gehaald en vermaakte zich in volle stilte, in volle eenzaamheid, met het hondje er naar te doen happen en springen. Vrouw Cloet, met haar eten bezig, gaf voor het oogenblik geen aandacht op den kleine; Cloet en de andere kinderen waren nog niet thuis.

Maar eensklaps gaat de voordeur open en Cloet, met de spade op de schouder, stapt lomp binnen. Julken hield juist het vijfcentenstuk omhoog en door de intrede van Cloet, die hem steeds een geheimen schrik inboezemde, verstrooid, verloor het, gedurende eene seconde, Siesken uit het oog. Noodlottige stond. Siesken, dievevlug, knapte het muntstuk vast, liet het klinkend op den vloer neêrvallen, sprong er op met zijn beide vorderpootjes. Cloet en zijne vrouw, alle twee, keken om.

«Wat is dat? vroeg de laatste, hatend. En schielijk toesnellend, raapte zij het vijfcentstuk op. »Van wien hebt ge dit gekregen?»

Julken wist dat het zulks zorgvuldig zwijgen moest. Rosse Tjeef herhaalde het hem elken dag en zonder bepaald te begrijpen waarom, voelde het er ook de noodwendigheid van. Het had zich zelven tot dus toe nog nooit verraden, maar op dat oogenblik, door die dreigende en hatende, op hem gevestigde blikken ontsteld, keek het onthutst en bevend op, werd gansch bleek, vergat zijn verbod en zei, vol bange naïefheid:

«Van vader....»

Vrouw Cloet, verbaasd en niet begrijpend, bekeek haren man. Cloet, bewegingloos, met de spade op den schouder, staarde naar Julken.

«Van wien, zegt ge?» hervroeg met ruwe stem de vrouw.

Julken, van langs om meer onthutst en te onbehendig om nog zijn eerste gezegde te verbeteren, opende wijd zijn blauwe oogjes en zei, enkel de woorden wijzigend:

«Van Rossen Tjeef....»

De moeder, als had zij eenen slag in het aangezicht gekregen, wipte achteruit en Cloet, het gelaat veranderd, stapte toe.

«Van wien?» vroeg hij op zijne beurt, eensklaps zijn maandenlang stilzwijgen brekend.

«Van Rossen Tjeef,» hernam de kleine bevend.

Cloet, versteend, staarde meer en meer den kleine aan, bekeek zijn haar, zijne oogen, scheen één voor één, met klimmende ontsteltenis, zijn aangezichtje te ontleden. Een oogenblik drukkende stilte heerschte. De moeder, achteruitgedeinsd, hield bleek, met wijd opengespalkte oogen, de beide vuisten vóór den mond.

En schielijk keerde Cloet zich tot haar om.

«Wiens kind is dat?» vroeg hij.

Zij gaf geen antwoord, maar nog bleeker, met nog wijder uitgespalkte oogen, deinsde zij voortdurend achteruit.

«Wiens..... kind..... is..... dat?» raasde hij dof, met dicht gesloten tanden ieder woord afkappend en met zijn rechterhand, die de spade niet vasthield, ruw haar vuisten van vóór haren mond wegtrekkend.

Zij roerde zich niet, zij sprak geen woord.

«Wiens kind is dat, nondedzju!» huilde hij, eensklaps uitzinnig, haar bij de keel vastgrijpend en haar tegen den muur duwend.

«Rossen Tjeef's.....»

Hij had haar 't woord om zoo te zeggen uit de keel geduwd, het was haar ontsnapt, werktuigelijk, instinctmatig, om niet te verstikken.

Hij liet haar los en zag haar aan, verbaasd, verstomd, moedwillig ongeloovig bij het aanhooren dier bekentenis die hij geprovoqueerd had en waarvan hij den slag verwachtte. En in eens, zonder een woord, vloog, evenals eertijds zijn gaanstok en zijn pakje, zijne spade op den vloer en sprong hij, gelijk een wild beest, op zijne vrouw.

Ditmaal zou het al-licht om dood zijn. Zij was, langs den muur weg, zijdelings achterovergevallen, dwars op eenen stoel, die krakend achteruitvloog. Thans sloeg hij niet, hij neep en duwde. Bij de keel, bij den boezem, in de lenden, aan den buik nam hij het vleesch met volle grepen vast en duwde, trok en stampte als om het haar van 't lijf te scheuren. En opnieuw wendde zij niet de minste poging tot verwering aan; opnieuw uitte zij enkel, in 't midden der vermaledijdingen van Cloet en het afgrijselijk geschreeuw van Julken niets dan haar schier

onmenschelijk gehuil, haar «oeijoeijoeijoeijoei» van stervend dier, waarin zich nu, door de vlijmende pijn ontrukt, soms scherpere, oorverscheurende kreten vermengden. Eensklaps sprong Cloet, aan het toppunt der woede gestegen, recht en vatte zijne spade in de hand. Hij ging zijn vrouw vermoorden. Reeds hield hij 't wapen in de beide handen opgeheven, reeds raakte 't koudblinkend staal hare keel, toen een vervaarlijk vizioen: de herinnering zijner vijf jongste jaren folteringen in 't gevang hem vóór den geest verrees en met een bovennatuurlijke kracht zijnen arm weerhield. Vloekend gooide hij de spade verre weg; vloekend wrong hij zijne vrouw een laatste maal de keel toe en dan, zich omkeerend, sprong hij naar de deur, trok die hevig open en verdween.

Acht dagen bleef hij weg, acht dagen gedurende dewelke niemand hem zag, noch van hem hoorde spreken. En toen hij na dit tijdsverloop terugkwam, ging hij weêrom naar zijnen hoek, zette er zich, zonder een woord, gelijk een dier, te eten en 't zelfde leven als van vroeger herbegon. De weken, de maanden verliepen. Eene benauwende drukking, een gevoel van diepen haat en van oneenigheid hing over 't huisgezin. 's Nachts na het vreeselijk tooneel welk het had bijgewoond was Julken in stuipen gevallen en sedert dien, verzwakt en ziek, verliet het 't huis niet meer. Het was, om zoo te zeggen, doorschijnend van magerheid geworden, het at bijna niets meer en van tijd tot tijd kreeg het nu zijne kwaal terug. Het waren vreeselijke aanvallen, die hem in eens overweldigden en midden derwelke het soms schreiend rechtsprong en verwilderd, met bevende handjes, met draaiende oogjes, met vervaarlijk gewrongen gezichtje vóór zijne moeder of zijn broertjes stond, hen smeekend hem toch zoozeer niet te mishandelen, hem toch zoo niet te dooden. Maar zijn hartscheurend smeeken werd zelfs niet aanhoord en toen de krisis over was viel het weèrom, dieper dan ooit, in zijnen staat van wanhopige verlatenheid.

Alsdan, in dat gefolterd hartje, groeide allengs eene uiterste drift, eene laatste genegenheid op, waarin zich al zijne teederheidsvermogens verzamelden: zijne liefde voor Siesken, het zwart, glad Siesken met zijn krolstaartje, dat nu de gewone en trouwe gezel van zijn ellendig leven geworden was. Van 's morgens tot 's avonds zat het stil, doodstil in den sombersten hoek van het keukentje met 't hondje in zijn armen. Het sprak, het vezelde er tegen; het was hem als een jonger broertje, dat onder zijn bescherming stond. Siesken had kou, het moest verwarmd worden; Siesken had honger, het zou te eten krijgen; Siesken had vaak, hij zou het slapen leggen. En sussend en kussend streelde en wiegde

Julken het hondje, totdat het kontrast met zijn eigen lot al te vlijmend wordend, het in stille tranen smolt.

Die toestand in het huisgezin kon echter zoo niet blijven duren. Aan alles, tot in de geringste dingen voelde men gestadig dat de spanning tot het toppunt was gestegen, dat er een verandering, een einde moest aan komen.

Sinds een paar dagen was vrouw Cloet gansch zonderling, gansch anders als naar gewoonte. Zij ook at schier niet meer. Een bestendige koorts, tevens door drank en gejaagdheid veroorzaakt, deed hare wangen gloeien en, zonderlingst van al, sinds twee dagen had zij Julken niet meer mishandeld, hem geen enkel hatend woord meer toegestuurd. Zelfs, dien avond, had zij hem van rond zes ure eene goede warme teil pap doen eten en hem daarna te slapen gelegd. De vader en de overige kinders waren nog niet thuis.

Vrouw Cloet, alleen in hare keuken, ging naar de eetkast, haalde er vlug eene verborgene flesch uit te voorschijn, ontkurkte die en dronk. Een wijl bleef zij roerloos en als het ware duizelig in 't midden van de keuken staan en langzaam dan, zeer stil en langzaam trok ze naar de voordeur, waarvan ze den grendel toeschoof. Eenige stonden gewacht, nog eens even geluisterd, nog eens aan den hals der flesch gedronken, dezelfde terug weggezet en zacht, op haar kousen, stak zij de deur van 't nachtvertrekje open.

Dit was een zeer klein kamertje, nog lager gebalkt, nog somberder en akeliger van uitzicht dan het keukentje. Er was maar één klein venstertje, langs buiten toegeblind; drie bedden, laag en breed, maar kort, vervulden bijna heel het ruim en op de onderste trede van den korten, steilen trap, die naar den zolder klom, stond een klein, half opgedraaide nachtlampje, welks flauwe, van beneden komende klaarte al die droevige dingen beschemerde.

Vrouw Cloet nam 't lichje in de hand en hief het omhoog. Zich met de linkerhand aan den trap vasthoudend, boog zij het lichaam sterk voorover. De vale kaartje verlichtte tevens haar ontstelde wezenstrekken en, in het naaste bed, het uitgemergeld, ingesluimerd aangezichtje van Julken. Zij zette 't lampje hoger op den trap en kwam twee stappen nader. Thans stond zij in 't smal gangetje tusschen de twee eerste bedden. Opnieuw bleef zij eene wijl luisteren, roerloos, bleek, met blinkende kaaksbeenderen en vergroote oogen. Alles was stil, alles was eenzaam; en schielijk, zich half omkeerend, keek zij naar den kleine.

Hij sliep steeds voort, het bleek, ontvleesde hoofdje zijdeling gezegen, met

een gelijk en flauw, ternauwernood verneembaar zuchtje door zijn witte lipjes. De handjes lagen boven de deken en heel het lijfje was zóó mager, dat het nauwelijks, in 't midden van het breede bed, een kleine hoogte vormde.

Langzaam, met de handen achter den rug en 't oog halsstarrig op den knaap gevestigd, had vrouw Cloet het deksel van het tweede bed tot zich getrokken. Zij hief het omhoog en spreidde het zachtjes, met eindelooze voorzorgen en als om den kleine warmer in te dekken, boven dit welk reeds zijn tenger lichaamtje bedekte, uit. Zij hield den adem op, haar aangezicht was nog verbleekt, enkel de huid boven de wangbeenderen en de oogen blonken met een ongewonen, schier vervaarlijken glans. Aan de handjes gekomen hief zij de sargen weêr hoger, keek nogmaals om, kwam een laatsten stap nader en eensklaps, pijlsnel, viel de deken boven 't hoofdje en zijboven de deken....

«Neen, zij had niet, met voorbedachten rade eene kindermoord beraamd; maar die onverjaagbare gedachte, dat Julken ziek en flauw was, dat een tikje, een niets hem zonder pijn noch worsteling zou doen verdwijnen en dat ze dan toch rust zou hebben, had haar dagen en nachten bezeten en werktuigelijk, zonder wroeging noch gedachten, zonder bijna te weten wat zij deed was zij te werk gegaan, had zij eens «geprobeerd.» Maar op dat oogenblik, toen zij in al hare verwachtingen bedrogen, schielijk onder de dekens het half verstikte knaapje met de ongewone kracht welke de strijd om 't leven geeft, voelde spartelen, sprong zij verwilderd op en liet zij, met een kreet van afschuw, alles los.

Verbaasd, alleenlijk aan den adem wat bevangen en niet begrijpend wat er gebeurde, had Julken het deksel weggeworpen en staarde het verwilderd zijne moeder aan. En eerst, na ettelijke stonden, kreeg het, als het ware eene onduidelijke gissing van 't gevaar dat hem bedreigd had. Zijn aangezichtje overtrok, het rechtte zich, kroop schreiend uit zijn bed en kwam, van langs om meer verschrikt op de hielen zijner moeder in de keuken. Siesken, ontwaakt, sprong onmiddellijk op hem en kroop in zijne armen.

Vrouw Cloet, nochtans, was machteloos op eenen stoel ineengezakt en staarde nu hijgend, met vlammende oogen, naar den kleine. Eene klimmende en onberedeneerde woede woelde in heur hart; blijkbaar worstelde zij wanhopig tegen de zwakheid die haar overviel en eensklaps, door de behoefte van iets te verdelgen overweldigd, stond ze recht, sprong als eene tijgerin op Julken, rukte hem 't hondje uit de armen, sloeg dit vloekend met den kop tegen den muur, liet het vallen en overtrapte, overstampte het op den vloer onder haar voeten.

Zinneloos van smart en schrik, met eenen kreet waarvan niets de wanhoop wedergeven kan, was Julken toegesneld en had het zijn huilend lievelingje in de armen terug opgevat. Zijn getier, zijne gebaren, de uitdrukking van zijn gelaatje

waren zoo vervaarlijk, dat de ontaarde moeder zelve, als bang, achteruitweek.

«Ho, ho! mijn Siesken! Och Heere toch mijn arm Siesken mijn Siesken! mijn Siesken!» kermde het. Tranen rolden overvloedig langs zijn wangen, rasse, gesnikte zuchten verdrongen zich en verkropten in zijne keel, als ware zijn mondje te klein geweest om ze alle te uiten. Het was midden den vloer op de knieën gevallen met het steeds huilend, bloedend, stervend hondje in zijn armen. En het kronkelde zich, het lei zijn hoofdje op de tegels, het strekte de armpjes uit, het overkustte, overstreelde, overweende in eene uitbarsting van onbeschrijfelijke wanhoop zijn ellendig makkertje, gestadig, met schier onmenschelijke stem herhalend:

«Ho, ho, mijn Siesken! Och Heere toch, mijn arm Siesken!»

Cloet, de andere kinders kwamen binnen. Een nieuw gehuil van smart steeg op toen deze laatsten 't hondje zagen en Cloet zelf, verontwaardigd, scheen op het punt op zijne vrouw te springen. Somber en hijgend, met brandende kaaksbeenderen en zwarte oogen was deze in den versten hoek der keuken achteruitgedeinsd. Siesken, een weinig gesust, werd in zijn mandje neêrgelegd. Een zijner pootjes was gebroken, het bloedde uit zijn muiltje en zijn buikje was schier onmiddellijk begonnen te zwellen. Het huilde niet meer, het kermde nog in stilte, met uitgedoofde oogjes en lange rillingen over de huid, gelijk een mensch.

Het leefde nog drie dagen, gedurende dewelke Julken hem geen oogenblik verliet; en toen vrouw Cloet den vierden morgen ontwaakte vond zij, in het keukentje, nevens den haard, Siesken dood en Julken in bezwijming naast elkander liggen.

Siesken werd in den mestput geworpen; Julken in zijn bed gedragen. En zonderling toeval, als men het kleintje ontkleed had, bemerkte men dat het met een dik gezwollen buikje lag, juist als hadde hem Siesken, bij het sterven zijne kwaal overgezet. Eenige dagen verliepen; Julken beterde niet. Een hevige koorts had hem aangetast en een groot deel van den tijd raaskalde en doolde het. De dokter, de kostelooze armendokter werd geroepen. Rust en voedsel, bevol hij; veel voedsel: bouillon, wijn, eieren. Hij sprak alsof die dingen maar te nemen waren. Ook de pastoor kwam af. Het knaapje had een fleschje medicijn gekregen en was een weinig verbeterd. De pastoor gaf hem een «zantje» en sprak hem van den hemel.

«Zal ik daar mijn Siesken zien!» vroeg eensklaps Julken. En toen de herder, met den zin van 's knaapjes vraag bekend gemaakt, hem zei dat de hemel niet voor honden, maar voor engeltjes geschapen was, keerde het zich, als moede, naar den muur om en deed zijn oogjes toe.

Op 's priesters bevel nochtans werd Zulmatje, Cloet's jongste meisje, gelast met Julken gezelschap te houden en zorg voor hem te nemen. Het was een tamelijk braaf meisje, zachter van aard dan Cloet's andere kinderen en weldra waren het en Julken goede vrienden. Sinds 's knaapjes ziekte, overigens en vooral sinds de pastoor, die de echtgenooten tot verzoening wilde brengen, daar bijna dagelijks kwam, scheen er meer vrede, meer overeenkomst in het huisgezin te heerschen.

Julken, in het breede bed, lag met de oogjes open. Het meisje, aan zijn sponde, breide.

«Zulmatje, houd eens op van breien.»

Het meisje staakte.

«Wat heeft mijnheer de pastoor nu gezeid, Zulmatje?

«Hij heeft gezeid dat hij wel hoopt dat gij genezen zult en als gij sterft dat gij zult een engel in den hemel zijn.»

«Heeft hij van Siesken niet gesproken?

«Neen.»

En eene stilte heerschte. Het kind, strak naar de balken starend, scheen op iets te peinzen. En na een oogenblik:

«Zulmatje, doe eens 't deksel weg.»

Het meisje gehoorzaamde en staroogend dan, bekeek Julken zijn uitgemergeld lichaam. Aan de armpjes, aan de beentjes, was geen ziertje vleesch meer. Men kon de ribben tellen, de gewrichtsverbindingen geleken aan knokkels en builen en alleen de buik bleef rond en dik, van dag tot dag meer opgezwollen. Alsdan, tot zijne halsstarrige gedachte terugkeerend, sprak Julken:

«Zulmatje, mijn buik is gezwollen gelijk die van Siesken, maar Siesken is gestorven omdat het bloedde. Als ik ook begin te bloeden zal ik sterven en toen zal ik Siesken in den hemel wederzien.»

Andermalen namen zijne gedachten eene verschillende wending.

«Zulmatje, 'k zou vader willen zien.»

«Ja, Julken, maar vader is niet thuis.» Zij bedoelde Cloet, sinds een paar weken in de aardewerken. Doch 't kleintje schudde 't hoofd:

«Uw vader is de mijne niet, Zulmatje. Mijn vader woont in deze straat en is wel thuis, maar hij mag hier niet komen.»

En dan zwegen zij alle twee, in hunne schuldeloosheid overdenkend hoe het kwam dat zij eene gelijke moeder en verschillende vaders hadden.

De nacht was vroeg gevallen. Het had den ganschen dag gesneeuwd en van vóór vijf ure waren in het dorp de straatlantaarnen aangestoken.

Vrouw Cloet was gansch alleen in hare keuken. De kinderen hadden vroeg gëavondmaald en waren slapen; zelfs Julken, die den ganschen dag gewoeld had, was niet den avond stil gevallen en sluimerde nu ook. Zij was daar zooeven nog gaan zien.

Vrouw Cloet, in hare keuken, maakte 't avondmaal van haren man klaar. Heden juist waren de aardewerken aan het sas van Lauwegem voltooid en kwam hij thuis. Haar maal zou lekker zijn: versch gekookte aardappelen met zwijnevleesch, zijn lievelingsgerecht. Het was de pastoor die het haar aldus had aangeraden. Hij had met Cloet gesproken en deze, alhoewel weinig tot verzoening gestemd, had niet bepaald alle gedachte van toenadering van de hand gewezen. Hij was nu ongeveer drie maanden weg; die avond der terugkomst was een goed gekozen oogenblik.

Zij kwam tot bij den haard en hief, gebogen, de schijf van den zooiende ketel op. Met een kort, ijzeren vork stekte zij er twee, driemaal in om te zien of de aardappelen nog niet van pas gekookt waren. En weêr zich oprichtend wendde zij luisterend het hoofd om, naar de ingangdeur. Een dof gejoel, met een getrappel van voeten in de sneeuw vermengd, greep dáar voor den drempel plaats; en eensklaps, terwijl ze naar de deur ging om deze te openen, weêrklonk een fijn, slepend gezang van kinderstemmen:

't Is van avond Driekoningenavond
En 't is morgen Driekoningendag.

Verwonderd bleef zij stilstaan. 't Was inderdaad Driekoningenavond en terstond herinnerde zij zich een dergelijken avond, zes jaar geleden, als Cloet, pas uit het gevang gekomen, haar schier vermoord had. Thans zou het zoo niet gaan. Dat lied klonk nu wel meer als een zang van verzoening, voor verlossing in haar oor. Zij luisterde het, tot 't einde toe glimlachend af en dan, hare deur opentrekkend, reikte zij aan een der zangertjes, een schoon, twaalfjarig meisje met diepe, zwarte oogen, eenen cent toe.

Zij kwam terug in hare keuken; maar, op het oogenblik nog eens het deksel van den ketel op te heffen, kwam het haar voor als hoorde zij een flauw, een zonderling geluid in 't nachtvertrekje. Had het gezongen liedje wellicht een der kinderen ontwaakt? 't Was beter niet, want zij hoefde met vader alleen te zijn. En stil, op hare kousen, stak zij 't deurtje open. Doch neen, alles was rustig, dáár: Jan en Pol lagen te ronken; Marie en Zulma sliepen met haar aangezichtje naast elkaar en eenzaam in zijn breed en lage bed, lag Julken, die den ganschen dag gewoeld had, steeds kalm en onbeweeglijk. Vrouw Cloet draaide 't nauw brandende lampje nog wat dieper in, week achteruit en stak het deurtje toe. Zij was nauwelijks in de keuken terug of een nieuw gejoel greep aan de voordeur plaats en hetzelfde fijn, slepend gezang weêrgalmde:

't Is van avond Driekoningenavond,
En 't is morgen Driekoningendag.

En nogmaals bleef zij, als begoocheld, luisteren en gaf na 't einde van het liedje, eenen cent.

Thans waren de aardappelen klaar. Zij nam den ketel van boven den haard weg en ging er, in het achterhuis, het sap afgieten. In het keukentje terruggekeerd hing zij hem nog eene wijl boven 't vuur en hield er het oog op gevestigd. En, terwijl ze daar stond wendde zij nog eens en met een soort van angst het hoofd naar 't slaapkamertje om. Had daar op nieuw geen zonderling geluid weêrklonken? Waren de kinderen bepaald wakker? Zij nam voor goed den ketel van het vuur, plaatste dien op de heete asch en ging terug in 't kamertje. Zij nam het lampje in de hand, draaide het lemmet op en kwam vooruit, tusschen de bedden. Zij keek naar Jan en Pol; zij sliepen. Zij keek naar Zulma en Marie; zij sliepen ook. Dan wendde zij zich tot het kleintje om.

Het lag, steeds rustig na dien dag van groote woeling, als verzonken in het lage, breede bed. Het hoofdje was van 't hoofdkussen gezegen; de handjes, als om zich te weerhouden, hielden de deken vast en 't mondje, dat half open hing, scheen iets te willen zeggen, iets te vragen.

Vrouw Cloet, gebogen kijkend, kwam nader met haar lampje.

«Slaapt ge?» vroeg ze stil en als het ware onvrijwillig. En vlug, aan eene zonderlinge ingeving gehoorzamend, vatte zij een der handjes vast.

Verbaasd, verschrikt, wipte zij achteruit. En eensklaps, terugkomend, lei zij hare hand op 't voorhoofdje. Hare oogen gingen wijd open, eene doodsche bleekheid overdekte haar gelaat en eén enkel, in hare keel verkroppend woord ontsnapte haar:

«Dood.....»

Zij had den tijd niet aan hare gevoelens lucht te geven. Iemand had op de voordeur geklopt en toen ze die geöpend had, stond Cloet vóór haar.

«Hij is dood» herhaalde zij werktuigelijk terwijl haar man binnen stapte.

Cloet, onthutst, staarde haar aan. «Wie dood!» vroeg hij eindelijk en als het ware met weèrzin.

Sprakeloos, haar oogen in de zijne, wees zij met de hand naar 't kamertje. Cloet, roerloos, volgde met den blik de aangeduide richting. En na een oogenblik somber nadenken, gedurende hetwelk 't besef van de gebeurtenis in zijnen geest van brute nederdaalde, zette hij zijn spade in den hoek van 't schutsel en keek schuins, met begeerige oogen, naar de dampende aardappels.

Zijn vrouw, verbaasd bij zulke diepe onverschilligheid, staarde hem wachtend aan. Maar ziende dat hij naar den haard ging om zich zelf van eten te bedienen, haastte zij zich voren en dischte hem zijn maal op.

Er heerschte eene lange stilte. Cloet had zich aan de tafel neêrgezet en was begonnen te eten. Het oog in zijn bord gevestigd, at hij onverpoosd, met vollen mond, gelijk een uitgehongerd dier. Hij scheen de tegenwoordigheid zijner vrouw zelfs niet op te merken, hij ademde krachtig en luid door de neusgaten en telkenmale hij iets noodig had: wat roggebrood, een mes, een lepel saus, keek hij herhaaldelijk en schuins naar de verlangde voorwerpen, alvorens die te nemen. Zijn vrouw, bewegingloos, stond aan de overzijde van de tafel recht.

«Gij, de eerste, zult hem 't woord toesturen en u niet laten ontmoedigen indien hij uwe poging tot verzoening niet dadelijk gunstig bëantwoordt» had de pastoor haar bevolen. En angstig, tevens met de gedachte van het doode kind en de begeerte tot verzoening bezig, wachtte zij naar een gunstig oogenblik om het gesprek heraan te knoopen. Doch dit oogenblik kwam niet en door hare gevoelens overweldigd kon zij niet langer het stilzwijgen uitstaan.

«Hij zal moeten afgelegd worden, niet waar?» vroeg ze schuchter, met de hand naar 't slaapvertrekje wijzend.

Hij mompelde iets dat zij niet kon verstaan en maakte, zonder het eten te

staken, eene beweging met de schouders, alsof het hem niet aanging.

Onthutst, verschrikt, zonder hare vraag te durven herhalen, staarde zij hem aan. En na een oogenblik, in hare vrees van hem mishaagd te hebben aan het gesprek eene andere wending gevend:

«Mijnheer de pastoor is hier gisteren geweest, sprak zij en heeft gezeid dat hij u kan bezigen in zijnen tuin, nu, met het einde der maand, indien gij elders niet verhuurd zijt.»

Opnieuw knikte hij met het hoofd en stamelde iets binnensmonds, steeds etend en den blik, in zijne teil gevestigd houdend. En in de drukkende stilte welke weêrom heerschte, hoorde men voor de derde maal een dof gemurmel aan de voordeur, zoodra gevolgd van 't slepend, steeds herhaalde liedje:

```
't Is van avond Driekoningenavond
En 't is morgen Driekoningendag.
```

Noch hij, noch zij keken op, spraken een woord. Alleen Cloet, steeds etend, loerde sinds eenige stonden rechts en links over de tafel, alsof hij naar iets zocht; en schielijk zelf de stilte brekend vroeg hij, doch zonder 't oog op haar te vestigen:

«Hebt ge geen bier?»

Zij had er. Een volle kruik stond in de eetkast, die zij, in hare ontzetting, vergeten had op te disschen. Zij haalde die te voorschijn en schonk er hem een volle pint uit. Verkropt door zijn droog voedsel, ledigde hij die in eenen adem. Hij had gedaan met eten, hij stond op.

«Gaat ge slapen? vroeg zij dof.

Hij knikte met het hoofd en stak de deur van 't nachtvertrekje open. Zij draaide 't lampje in de keuken uit en volgde hem:

«Zeg, moeten wij hem toch niet afleggen?

«'t Kan mij niet schelen!» antwoordde hij ruw. Stom volgde zij hem voortdurend op.

Sinds hij van zijne vrouw gescheiden leefde sliep hij op den zolder; en zonder eenen blik voor 't doode kind dat daar onder lag, had hij het lampje in de hand genomen en was reeds langs den steilen trap. Werktuigelijk, zonder nog een woord te durven spreken, maar het oog, door heen de sporten, onweerstaanbaar op het lijk gevestigd, volgde zij hem steeds op.

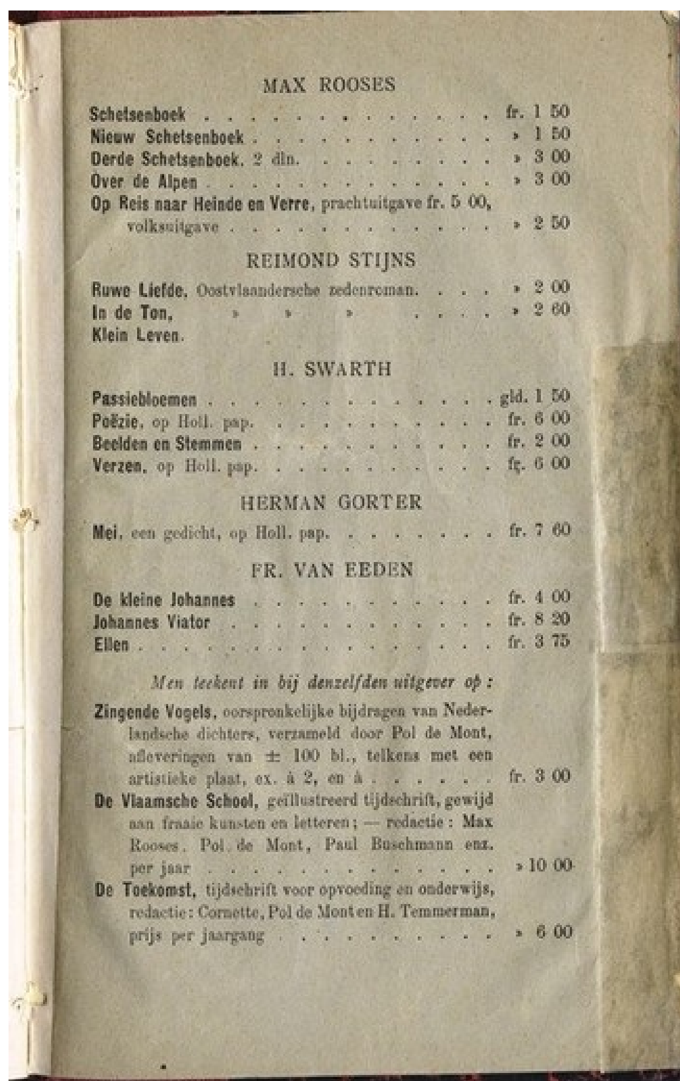
Het bed stond daar omhoog, onder de pannen; en vooraleer hij den tijd had haar te vragen wat zij er kwam doen en, mogelijk, haar heen te zenden, zette zij zich vastberaden op de sponde neèr en zei, hem strak aanschouwend.

«Mijnheer de pastoor heeft het mij aldus bevolen.»

Hij zei geen woord maar zag haar aan en eene zonderlinge vlam schoot uit zijn grijze oogen. Krachtig ademend deed hij zijne kleêren uit en toen hij in zijn hemd stond boog hij neêr en nam den nachtpot van onder 't bed. Groot en struisch, tevens gebogen en vierkant van schouders en 't hemd, boven de breede rugbladeren, door twee ronde, zwartachtige zweetvlekken bezoedeld, keerde hij haar den rug toe. Haar japon viel neêr, zij kroop onder de grauwe sargen; en toen hij, na eenige stonden onbeweeglijkheid nederboog en den nachtpot terug onder het bed schoof, blies zij het lampje uit. Alles werd pikdonker. Cloet, al tastend, kroop in 't bed en voor de eerste maal sedert zes jaren sliep hij met zijne vrouw.

1 Vermoedelijk naar het Fransch «Mille noms de Dieu.».

De Bestuurder,
POL DE MONT.

MAX ROOSES

Schetsenboek . . . . fr. 1 50
Nieuw Schetsenboek . . . . » 1 50
Derde Schetsenboek, 2 dln. . . . . » 3 00
Over de Alpen . . . . » 3 00
Op Reis naar Heinde en Verre, prachtuitgave fr. 5 00,
volksuitgave . . . . » 2 50

REIMOND STIJNS

Ruwe Liefde, Oostvlaandersche zedenroman. . . . » 2 00
In de Ton, » » » . . . . » 2 60
Klein Leven.

H. SWARTH

Passiebloemen . . . . gld. 1 50
Poëzie, op Holl. pap. . . . . fr. 6 00
Beelden en Stemmen . . . . fr. 2 00
Verzen, op Holl. pap. . . . . fr. 6 00

HERMAN GORTER

Mei, een gedicht, op Holl. pap. . . . . fr. 7 60

FR. VAN EEDEN

De kleine Johannes . . . . fr. 4 00
Johannes Viator . . . . fr. 8 20
Ellen . . . . fr. 3 75

Men teekent in bij denzelfden uitgever op:

Zingende Vogels, oorspronkelijke bijdragen van Nederlandsche dichters, verzameld door Pol de Mont, afleveringen van ± 100 bl., telkens met een artistieke plaat, ex. à 2, en à . . . . . . fr. 3 00
De Vlaamsche School, geïllustreerd tijdschrift, gewijd aan fraaie kunsten en letteren; — redactie: Max Rooses, Pol de Mont, Paul Buschmann enz. per jaar . . . . » 10 00
De Toekomst, tijdschrift voor opvoeding en onderwijs, redactie: Cornette, Pol de Mont en H. Temmerman, prijs per jaargang . . . . » 6 00

MAX ROOSES

Schetsenboek .... fr. 1 50
Nieuw Schetsenboek .... » 1 50
Derde Schetsenboek, 2 dln. .... » 3 00
Over de Alpen .... » 3 00
Op Reis naar Heinde en Verre, prachtuitgave fr. 5 00,
volksuitgave .... » 2 50

REIMOND STIJNS

Ruwe Liefde, Oostvlaandersche zedenroman .... » 2 00
In de Ton, ... » 2 60
Klein Leven.

H. SWARTH

Passiebloemen .... gld. 1 50
Poëzie, op Holl. pap. .... fr. 6 00
Beelden en stemmen .... fr. 2 00
Verzen, op Holl. pap. .... fr. 6 00

HERMAN GORTER

Mei, een gedicht, op Holl. pap. .... fr. 7 60

FR. VAN EEDEN

De kleine Johannes .... fr. 4 00

Johannes Viator .... fr. 8 20
Ellen .... fr. 3 75

Binnenzijde van achterplat

Men teekent in bij denzelfden uitgever op: **Zingende Vogels**, oorspronkelijke bijdragen van Nederlandsche
dichters, verzameld door Pol de Mont, afleveringen
van ± 100 bl., telkens met een artistieke plaat, ex. à 2, en á .... fr. 3 00
De Vlaamsche School, geïllustreerd tijdschrift, gewijd aan
fraaie kunsten en letteren;--redactie: Max Rooses. Pol de Mont,
Paul Buschmann enz. per jaar .... » 10 00
De Toekomst, tijdschrift voor opvoeding en onderwijs, redactie:
Cornette, Pol de Mont en H. Temmerman, prijs per jaargang .... » 6 00

BIBLIOTHEEK

VAN

NEDERLANDSCHE LETTEREN

LECTUUR VOOR IEDEREEN

BIJZONDER GESCHIKT

TOT VOORBEREIDING VAN DE STUDIE

DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE

ZIJN VERSCHENEN :

1° PRUDENS VAN DUYSE, *Bloemlezing*,
2° LOUIS COUPERUS, *Een Zieltje*,
3° F. DE CORT, *Liederen en Gedichten*,
4° HOOFT, *Sonetten en Liederen*,
5° VAN DROOGENBROECK, *Poëzie*,
6° V. A. DE LA MONTAGNE, *Landschappen en Binnenhuisjes*.

Verder zullen het licht zien dicht- en prozawerken van:

J. ADRIAENSSEN, ANTHEUNIS, JOAN BOHL, COENS (Penning Jr), CORNETTE, COUPERUS, DA COSTA, DAUTZENBERG, A. DE ROP, DE QUÉKER, MICHIEL DE SWAEN, AM. DE VOS, DROST, EMANTS, P. FREDERICQ, J. GEEL, GEZELLE, HANNAH, HEIJE, HEMKES, HERMANS, E. HEYMANS-HERTSVELOT, HIEL, HOFFMANN VON FALLERSLEBEN, LANGENDIJK, JAN LUYKEN, J. NOLET, AUGUSTA PEAUX, POOT, ARY PRINS, RODENBACH ROOSES, SABBE, SAUWEN, G. SEGERS, SLEECKX, A. SNIEDERS, STARING, R. STIJNS, HEL. SWARTH, TEIRLINCK, TER HAAR, TOLLENS, TONY, J. F. VAN CUYCK, VAN DER CRUYSSEN VAN OYE, VERNAEYEN, VONDEL, VUYLSTEKE, O. WATTEZ, WELLEKENS J. WINKLER-PRINS, J. F. WILLEMS Sr, ZETTERNAM, ENZ., ENZ..

Eerstvolgende deeltjes :

BUYSSE, *De Biezenstekker* HIEL, *Gedichten*; SLEECKX, *Hoe Mien zijn Boentje kreeg*; J. WINKLER PRINS, *Gedichten*; SNIEDERS, *Sneeuwvlokje*; G. ANTHEUNIS, *Liederen en Gedichten*; DE QUÉKER, *De Tjeepevmer*; RODENBACH, *Poëzie*, enz.

Prijs per deel : 25 Centiemen.

BIBLIOTHEEK

VAN

NEDERLANDSCHE LETTEREN

LECTUUR VOOR IEDEREEN

BIJZONDER GESCHIKT

TOT VOORBEREIDING VAN DE STUDIE

DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE

ZIJN VERSCHENEN:

1° PRUDENS VAN DUYSE, *Bloemlezing,*
2° LOUIS COUPERUS, *Een Zieltje,*
3° F. DE CORT, *Liederen en Gedichten,*
4° HOOFT, *Sonetten en Liederen,*
5° VAN DROOGENBROECK, *Poëzie,*
6° V.A. DE LA MONTAGNE, *Landschappen en Binnenhuisjes.*

Buitenzijde van achterplat

Verder zullen het licht zien dicht-en prozawerken van: J. ADRIAENSEN, ANTHEUNIS, JOAN BOHL, COENS (PENNING JR), CORNETTE, COUPERUS, DA COSTA, DAUTZENBERG, A. DE ROP, DE QUÉKER, MICHIEL DE SWAEN, AM. DE VOS, DROST, EMANTS, P. FREDERIQ, J. GEEL, GEZELLE, HANNAH, HEIJE, HEMKES, HEREMANS. E. HEYMANS-HERTSFELDT, HIEL, HOFFMANN VON FALLERSLEBEN, LANGENDIJK, JAN LUYKEN, J. NOLET, AUGUSTA PEAUX, POOT, ARY PRINS, RODENBACH BOOSES, SABBE, SAUWEN, G. SEGERS, SLEECKX, A SNIEDERS, STARING. R. STIJNS, HEL. SWARTH, TEIRLINCK, TERHAAR, TOLLENS, TONY, J. F. VAN CUYCK, VAN DER CRUYSSEN VAN OYE, VERSNAEYEN, VONDEL, VUYLSTEKE, O. WATTEZ, WELLEKENS J WINKLER-PRINS, J. F. WILLEMS Sr, ZETTERNAM, ENZ., ENZ..

Eerstvolgende deeltjes: BUYSSE, *De Biezenstekker* HIEL, *Gedichten:* SLEECKX, *Hoe Mien zijn Bientje kreeg*; J. WINKLER PRINS, *Gedichten*; SNIEDERS, *Sneeuwvlokje*; G. ANTHEUNIS, *Liederen en Gedichten*; DE QUÉKER. *De Tjeepeeuwer*; RODENBACH, *Poëzie*, enz.

Prijs per deel: 25 Centiemen.

COLOFON

- *Eerste publicatie*: De Nieuwe Gids, jaargang 5 (1890), blz. 186 212.
- *Eerste publicatie in boekvorm*: Gent, 1894, Algemeene Boekhandel van Ad. Hoste, Uitgever.
- Dit elektronisch bestand is gebaseerd op de editie van 1894.
- Het PDF-bestand van deze editie staat op Internet Archive.
- De tekst in dit bestand wordt weergegeven in de originele, verouderde

spelling, er zijn geen wijzigingen aangebracht.
- De kwaliteit van het origineel is zodanig, dat niet altijd duidelijk is wat er precies staat.
- Vreemde woorden of schrijwijzen, evidente en vermoedelijke zet- of schrijffouten zijn behouden gebleven.
- Deze editie bevat heel wat inconsequenties met betrekking tot interpunctie, kapitalen, aanhalingstekens en het gebruik van lidwoorden. Deze zijn behouden gebleven.
- Dialectwoorden worden soms verschillend gespeld, de schrijfwijze is behouden gebleven.
- Bovenstaande schrijfwijzen zijn hyperlinks in de tekst die verwijzen naar de tabel onderaan dit colofon.
- De paginanummers zijn verwijderd.
- Spaties voor leestekens zijn verwijderd.
- Het gebruik van guillemets («») is behouden gebleven.
- Afgebroken woorden aan het einde van de regel zijn hersteld.
- Voetnoten zijn verplaatst naar het einde van de tekst met de verwijzing.
- Gedachtestreepjes zijn vervangen door --, gedachtesprongen door een lijn.

Johan Boelaert
jboelaert@skynet.be
26/01/2015

```
+++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++++-
|blz. 1          |één                                          |wordt ook geschreven als: een,
één,   |
|                       |
|eèn                            |
|blz.  2                |eerbeid
|eerbied                        |
|blz. 3          |weêr                                         |wordt ook geschreven als:
weer        |
|blz.  3                |was;
|was,                           |
|blz. 3          |maar een gebuur--Rosse Tjeef had       |maar een gebuur--Rosse Tjeef--
had     |
|blz. 3             |tegen hem getuigd--en hij                     |tegen hem getuigd en
hij             |
|blz. 4          |vóór                                         |wordt ook    geschreven als:
voor      |
|blz. 4          |dáár                                         |wordt ook geschreven als: daar,
dáar  |
|blz.  4               |al-licht                                               |allicht,
wellicht                   |
|blz. 4          |meê                                          |wordt ook geschreven als:
meè         |
|blz. 4          |zóó                                          |wordt ook geschreven als:
zoo         |
```

blz. 5	Keuze:	Keuze.
blz. 5	weêrklonken	weerklonken
blz. 5	»'t Is	»'t Is
blz. 5	van avond	vanavond
blz. 5	Driekoningendag,	Driekoningendag.
blz. 5	stijl	paal
blz. 5	de balie van een hofgat	de omheining van een oprijlaan
blz. 6	heur	haar
blz. 6	zijdewegel	zijweg, zijpad
blz. 6	stronkeligen	stronkelen: struikelen
blz. 7	gekomen!	gekomen?
blz. 7	dàt	wordt ook geschreven als: dat
blz. 7	weêrlicht	weerlicht
blz. 8	kniëen	wordt ook geschreven als: knieën
blz. 9	trekt	Trekt
blz. 9	weèrzin	weerzin
blz. 10	luikermes	vouwmes met houten handvat
blz. 10	weêrklonk	weerklonk
blz. 10	terug kwam	terugkwam
blz. 11	meè	wordt ook geschreven als: meê
blz. 11	tersluips	tersluiks
blz. 11	geëten	gegeten
blz. 11	gëuite	geuite
blz. 12	te vergeefs	tevergeefs
blz. 12	voor goed	voorgoed
blz. 12	nutt'en	nutten: het nuttigen van voedsel
blz. 12	verdome	verdomme
blz. 13	wel is waar	weliswaar
blz. 13	Om	Op
blz. 14	onderbleven	onderblijven: niet hoog opgroeien,
		niet tot zijn wasom komen, klein,
		achterlijk blijven. © 2007 INL.

blz. 14	avorton	(archaïsch) misgeboorte
blz. 14	in stede	in plaats
blz. 14	doorde	door de
blz. 14	broêrs	broers
blz. 14	het	"In Vlaanderen ten platte lande worden veelal de jonge lui, 't zij knapen of meisjes, met het onzijdig lidwoord het aangeduid." Nota van Cyriel Buysse in Guustje en Zieneken, 1887
blz. 15	groes	groeze: lof, loof, stronk
blz. 15	affecteerde	affecteren: voorgeven, den schijn aannemen
blz. 16	exaspereerde	exaspereren: tot een uiterste opvoeren verhevigen
blz. 16	met gele sproeten vol het aangezicht	vol gele sproeten in het aangezicht
blz. 16	was hij achter gebleven.	was hij weggebleven.
blz. 17	vijfcentstuk	wordt ook geschreven als: vijfcentenstuk
blz. 17	neêrvallen	neervallen
blz. 17	vorderpootjes	Uit het Duits - Vorderpfote: voorpoot
blz. 17	»Van wien	«Van wien
blz. 18	naïefheid	naïeviteit
blz. 19	geprovoqueerd	geprovoceerd
blz. 20	in eens	ineens, plotseling
blz. 20	al- licht	allicht
blz. 20	weêrom	wordt ook geschreven als: weèrom, weerom
blz. 20	drift	hartstocht
blz. 22	lichje	lichtje
blz. 22	De vale kaartje	De vale klaarte?
blz. 22	lichaamtje	lichaampje

blz. 23	sargen	dekens
blz. 23	zijboven	zij boven
blz. 23	«Neen	Neen
blz. 24	neêrgelegd	neergelegd
blz. 24	bevol	beval
blz. 25	zien!	zien?
blz. 25	deksel	deken
blz. 26	toen	dan
blz. 27	gëavondmaald	geavondmaald
blz. 27	zooeven	zo-even
blz. 27	van pas gekookt	gaar
blz. 29	sap	kookwater
blz. 29	terruggekeerd	teruggekeerd
blz. 29	op nieuw	opnieuw
blz. 29	bepaald	dan tóch
blz. 29	voor goed	voorgoed
blz. 29	lemmet	kaarsenpit, lampenpit,
		lampenkousje
blz. 29	geöpend	geopend
blz. 30	dood;	dood?
blz. 30	brute	bruut
blz. 30	neêrgezet	neergezet
blz. 30	bëantwoordt	beantwoordt
blz. 30	van	aan
blz. 30	heraan	weer
blz. 31	verkropt	kroppen: kroppend, met moeite slikken,
		door de keel duwen
blz. 32	slapen?	slapen?»
blz. 32	afleggen?	afleggen?»
blz. 32	en was reeds langs den steilen trap.	en was reeds den steilen trap
		beklommen.
blz. 32	door heen	doorheen

|blz. 32 |neèr |wordt ook geschreven als:
neêr |
|blz. 32 |kleêren
|kleren |
+++-

harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at http://www.pglaf.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at http://pglaf.org/fundraising. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at http://pglaf.org

For additional contact information:
Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations ($1 to $5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating